

Sınıf Yönetimi ve Sınıf İçi Disiplin Problemleri, Nedenleri ve Çözüm Önerileri Üzerine Nitel Bir Araştırma: Bilişim Teknolojileri Dersi Örneği

*Mehmet ERDOĞAN**, *Engin KURŞUN***, *Gülçin TAN ŞİŞMAN****,

*Fatih SALTAN*****, *Ali GÖK******, *İsmail YILDIZ******

Öz

Bu araştırmanın amacı, Bilişim Teknolojileri Dersi (Bilgisayar Dersi) öğretmenlerinin karşılaştıkları sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerini belirleyerek, bu problemlerin nedenlerini ve çözümlerini veli, yönetici ve öğretmen görüşleri ışığında ortaya koymaktır. Nitel araştırma deseni kullanılarak yapılan bu araştırmaya 14 okul yöneticisi, 14 öğretmen ve 17 veli katılmıştır. Veri toplama aracı olarak, yönetici, öğretmen ve veliler için hazırlanmış üç farklı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda sınıf yönetimine ilişkin karşılaşılan problemler (a) ilgi ve motivasyon eksikliği, (b) kural ve rutin ihlali, (c) altyapı eksikliği, (d) zaman yönetimi, (e) sınıf ortamı/düzeni, ve (f) sınıf içi iletişim eksikliği başlıkları altında gruplandırılmıştır. Araştırmaya katılanlar, bu problemlerin temel nedenlerini dersin programdaki yeri ve yapısı, sınıf ortamı / düzeni, sınıf mevcudu ve donanım eksikliği, kural eksikliği, ev ortamı ve aile tutumu, öğretmen yönetim yetersizliği ve öğrenci tutumları olarak belirtmişlerdir. Son olarak karşılaşılan disiplin ve sınıf yönetimine ilişkin problemlerinin üstesinden gelebilmek için şu çözümler önerilmiştir; öğretmen yeterliliklerinin iyileştirilmesi, dersin programdaki yeri ve yapısında düzenleme, motivasyon artırıcı etkinlikler yapma, bilgisayar kullanımını kontrol eden yazılım programları kullanma, sınıf / laboratuvar oturma düzenini yeniden planlama, ceza verme, görmemezlikten gelme, problemin nedenini öğrenme, kural koyma, aile ile görüşme ve zümreler arası işbirliği yapma.

Anahtar Kelimeler

Bilişim Teknolojileri Dersi, Sınıf Yönetimi, Disiplin Problemleri.

* Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Öğretim Üyesi.

** Atatürk Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Araştırma Görevlisi.

*** Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Araştırma Görevlisi.

**** Mersin Üniversitesi, Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Araştırma Görevlisi.

***** Selçuk Üniversitesi, Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Araştırma Görevlisi.

Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice

10 (2) • Bahar / Spring 2010 • 853-891

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ERDOĞAN

Akdeniz Üniversitesi,

Eğitim Bilimleri Bölümü, 07058, Antalya.

Elektronik Posta: mmerdogan@gmail.com; mmerdogan@akdeniz.edu.tr

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

Erdoğan, M., Kostova, Z., & Marcinkowski, T. (2009). Components of environmental literacy in elementary science education curriculum in Bulgaria and Turkey. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 5(1), 15-26.

Erdoğan, M., Marcinkowski, T., & Ok, A. (2009). Content analysis of selected features of K-8 environmental education research studies in Turkey, 1997-2007. *Environmental Education Research*, 15(5), 525-548.

Erdoğan, M., Özel, M., Uşak, M., & Prokop, P. (2009). Development and validation of an instrument to measure university students' biotechnology attitude. *Journal of Science Education and Technology*, 18, 255-269.

Araş. Gör. Engin KURŞUN

Atatürk Üniversitesi,

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü,

25240, Erzurum.

Elektronik Posta: enginkursun@gmail.com

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

Karaman, S., **Kursun, E.,** & Karakus, T. (2009, March). *Web-based course design preferences of pre-service chemistry teachers with learning objects*. Paper presented at the meeting of Society for Information Technology & Teacher Education, Charleston, South Carolina, SC.

Ozcelik, E., Karakus, T., **Kursun, E.,** & Cagiltay, K. (2009). An eye tracking study of how color-coding affects multimedia learning. *Computers & Education*, 53(2), 445-453.

Kursun, E., Wilson, T., McAndrew, P., & Cagiltay, K. (2010, March). Evaluating the current status of opencourseware in Turkish tertiary education: Benefits, barriers and incentives. Paper presented at the Open Educational Resources 2010 Conference, Clare College, Cambridge, UK.

Araş. Gör. Gülçin TAN ŞİŞMAN

Akdeniz Üniversitesi,

Eğitim Bilimleri Bölümü,

07058 Antalya.

Elektronik Posta: gtan@metu.edu.tr; gulcintang@gmail.com

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

Ok, A., **Tan-Sisman, G.,** Erdogan, M., & Eret, E. (2008). Students' view on the curriculum and instruction graduate degree program: Metu case. In O. Demirel, A. M. Sunbul, & P. Terzis (Eds.), *Balkan society for pedagogy and education, further education in the Balkan countries* (Vol. 9, Part 1, pp. 373-383). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları

Tan-Sisman, G. & Aksu, M. (2009). Yedinci sınıf öğrencilerinin alan ve çevre konularındaki başarıları. *İlköğretim Online*, 8(1), 243-253. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr/>

Araş. Gör. Fatih SALTAN

Mersin Üniversitesi,
Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Eğitimi,
Mersin.

Elektronik Posta: fsaltan@metu.edu.tr

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

Gök, A., Arslan, K. & **Saltan, F.** (2009, March). *The online teacher education trends: A research review study of recent years*. Paper presented at the meeting of Society for Information Technology & Teacher Education, Charleston, South Carolina, SC.

Saltan, F. & Arslan, K. (2009, March). *A new teacher tool, interactive white boards: A meta analysis*. Paper presented at the meeting of Society for Information Technology & Teacher Education, Charleston, South Carolina, SC.

Araş. Gör. Ali GÖK

Mersin Üniversitesi,
Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Eğitimi,
Mersin.

Elektronik Posta: gokali@metu.edu.tr

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

Gök, A. & Gök, G. (2008, Ocak- Şubat). Hipermedya ortamlarında üç navigasyon sisteminin kullanılabilirliğinin Karşılaştırılması. *Akademik Bilişim, 2008* içinde (s. 715-721). Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Yıldız, I., Kuřun, E., Saltan, F., **Gök, A.**, & Karaaslan, H. (2009). *Using Wiki in a Collaborative Group Project: Experiences from a distance education course*. Paper presented at the meeting of Society for Information Technology & Teacher Education, Charleston, South Carolina, SC.

Araş. Gör. İsmail YILDIZ

Selçuk Üniversitesi
Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Eğitimi,
Konya.

Elektronik Posta: yildizismail@metu.edu.tr

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

Yıldız, I., Karakus, T., Kursun, E., Uzun, E., & Karaaslan, H. (2007, June). Random assigned collaborative working in a distance education course: Experience and recommendations of students. In C. Montgomerie & J. Seale (Eds.), *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications 2007* (pp. 4505-4510). Chesapeake, VA: AACE.

Arslan Arı, I., Gök, A., Uzun, E., **Yıldız, I.**, Çağıltay, K., & Yıldırım S. (2008, January). Students 99 suggestions about technology integration in higher education. In J. Luca & E. Weippl (Eds.), *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications 2008* (pp. 6236-6240). Chesapeake, VA: AACE.

Sınıf Yönetimi ve Sınıf İçi Disiplin Problemleri, Nedenleri ve Çözüm Önerileri Üzerine Nitel Bir Araştırma: Bilişim Teknolojileri Dersi Örneği

*Mehmet ERDOĞAN**, *Engin KURŞUN***, *Gülçin TAN ŞİŞMAN****,

*Fatih SALTAN*****, *Ali GÖK*****, *İsmail YILDIZ******

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler hayatımızın neredeyse tüm alanlarını etkilemekle kalmayıp, içinde bulunduğumuz çağın “bilgi çağı”, “bilgi ve iletişim çağı” gibi isimlerle anılmasına sebep olmuştur. Gazete okumaktan, alan yazın taramasına kadar basılı materyallerle yaptığımız birçok iş artık dijital ortamda hızlı ve kolay bir şekilde yapılır hale gelmiştir. Öyle ki, daha önceki dönemlerde imkansız gibi görünen uygulamaları, bilgi çağında bir kaç dakika içinde yapmak mümkün olmuştur. Örneğin, farklı kıtalarda bir çok kütüphanedeki kaynakları kolayca taramak, gelişen Web 2.0 teknolojileri sayesinde dünyanın farklı bölgelerindeki insanlarla ortak çalışmalar yürütmek, içinde bulunduğumuz çağda sıradan uygulamalar haline gelmiştir. Ülkemizde internet bağlantılı bilgisayarlar, ev ve iş yerlerinin vazgeçilmez parçası haline gelmiş durumdadır. Hiç şüphesiz tüm bu gelişmelere ayak uydurabilmek için Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kullanabilme becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir (Dursun & Çuhadar, 2009). Bu konuda en büyük görevlerden biri de ilk ve ortaöğretim kurumlarında Bilişim Teknolojileri dersine giren bilgisayar öğretmenlerine düşmektedir (Kabakçı & Odabaşı, 2007). İlk mezunlarını 2002’de veren Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümünden yetişen öğretmenler, binlerce çocuğu ilk defa bilgisayarlarla tanıştırmıştır. Daha öncesinde Bilişim Teknolojileri Dersine girmeye yetki-

li, yeterli sayıda öğretmen bulunmaması sebebiyle, kapalı tutulan bilişim sınıfları kullanıma açılmıştır.

Bilgi toplumuna geçişin yaşandığı bu dönemde, gelişen teknolojilerle toplum hayatında meydana gelen değişimler, yeni problemlerin gün yüzüne çıkmasına neden olmaktadır. Bu problemlerin en çok görüldüğü yerlerden birisi de hiç şüphesiz okullardır. Sıkça rastlanan sınıf içi disiplin problemleri şu şekilde özetlenebilir; (a) izinsiz konuşmak, (b) arkadaşlarına hakaret etmek ve onları kızdırmak, (c) otoriteye karşı gelmek ve itaatsizlik, (d) sınıf içi izinsiz ve amaçsız dolaşma ve (e) sınıf içi materyallerin yanlış kullanılması (Atıcı & Merry, 2001; Türnüklü & Galton, 2001). Geleneksel eğitimde karşılaşılan bu problemlere, teknolojinin sınıflara girmesiyle birlikte yeni sorunlar da eklenmiştir. Öğretmenlerin, çocukların sınıftaki cihazlara zarar vermesinden korkmaları (Irving, 2003), bir grup ile çalışırken diğer grubun ders dışı başka bir etkinlikte uğraşması, zaman yönetimin zor olması, sınıf içinde cep telefonu kullanımı, özel hayatı etkileyen video ve ses kayıtlarının ortaya çıkması gibi sorunlar gelişen teknolojiyle birlikte öğretmenlerin karşılaştığı yeni sınıf içi disiplin problemleri olarak sıralanabilir. Bu bağlamda, iyi bir sınıf yönetimi ve organizasyonu, etkili eğitim ve öğretim ortamları oluşturma ve disiplin problemlerinin ortaya çıkmasını engelleme açısından temel şarttır (Brophy, 1983; Emmer, Evertson & Worsham, 2000; Evertson, Emmer, Sanford & Clements, 1993).

Türnüklü ve Galton (2001)'nin Türkiye ve İngiltere'den toplam 20 ilköğretim öğretmeniyle yaptığı çalışmada sınıf içi disiplin problemlerinin her iki ülkede benzerlik gösterdiği ve bu problemlerin çeşitli ana başlıklar altında toplandığı görülmüştür. Buna göre, her iki ülkede (yaklaşık % 50 oranla), öğretmenlerin en çok karşılaştıkları disiplin problemi “gürültü yapmak ve izinsiz konuşmak” olarak ortaya çıkmaktadır. Bunu sırasıyla Türkiye ve İngiltere’de % 27 lik oranla “izinsiz gezinmek”, ve Türkiye’de % 9,3 ve İngiltere’de % 7,9’luk oranlarla “arkadaşlarını rahatsız etmek” takip etmektedir. Aynı çalışmada disiplin problemlerinin sebepleri ve ilişkili oldukları değişkenler de incelemiştir. Yaş, cinsiyet, oturma sırası, uygulanan eğitim aktiviteleri ve ders konusunun disiplin problemleriyle ilişkili olduğu saptanmıştır. Örneğin erkek öğrencilerin öğretmenlerinin dikkatini çekmek için sergiledikleri istenmeyen davranışlar kız öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öte yandan Türkiye’deki öğretmenler istenmeyen davranışlarının başlıca kaynağı olarak ailede yaşanan ekonomik sıkıntıları gösterir-

ken İngiltere’de boşanmalar başlıca sebep olarak gösterilmiştir (Türk-nüklü & Galton, 2001).

Atıcı (2007)’nın öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada sınıf içinde istenmeyen davranışların nedenlerinin aile kaynaklı ve öğrenci kaynaklı olmak üzere iki ana başlık altında topladığı görülmektedir. Bunlardan sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen davranışların en önemli nedenlerinin ise aile kaynaklı olduğu vurgulanmaktadır (Atıcı, 2007; Weishew & Peng, 1993). Çağlar (2008) ise sınıf yönetimini etkileyen etmenleri sınıf içi etmenler ve sınıf dışı etmenler olarak ikiye ayırmaktadır. Bunlardan sınıf içi etmenleri öğretmenin doğrudan müdahalesi olabilen (öğrenci, öğretmen ve ortam) etmenler olarak ifade ederken, sınıf dışı etmenleri öğretmenin doğrudan müdahale edemediği ancak dolaylı olarak etkileyebileceği etmenler olarak belirtmektedir. Sınıf dışı etmenleri de kendi içinde yakın çevre (aile, okul ve akran grupları) ve uzak çevre (eğitim yönetimi, ülkenin genel yönetimi ve dünyadaki gelişmeler) olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Bu bağlamda, okul ve çevre birbirinden ayrılmaz parçalar olarak görülmektedir. Sınıf ve okulda yaşanan disiplin problemlerinin üstesinden gelinebilmesi ve okulun bu çevre içinde sağlıklı bir biçimde işlevini yerine getirebilmesi için en başta veliler ile etkili bir iletişimin kurulması kaçınılmazdır (Yıldırım & Dönmez, 2008)

Bilişim Teknolojileri Dersi ve Öğretmenlerine Yönelik Yapılmış Araştırmalar

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri öğretmenliğinin yeni bir bölüm olması nedeniyle bu alanda yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Ancak son yıllarda bilgisayar öğretmenlerinin karşılaştıkları mesleki sorunları ortaya koymak için yapılan çalışmaların artış gösterdiği söylenebilir. Varolan çalışmalar incelendiğinde, ele alınan başlıca hususların bilgisayar öğretmenlerinin mesleki yeterlilikleri, statüleri, çalışma koşulları (Kıyıcı & Kabakçı, 2006), aldıkları eğitime yönelik algıları (Durdu & Yıldırım, 2005) ve karşılaştıkları problemlerin ortaya konulması (Dursun & Çuhadar, 2009) gibi konulardan oluştuğu gözlenmiştir. Ancak, son yıllarda bilgisayar öğretmenlerinin karşılaştıkları mesleki sorunları ortaya koymak için yapılan çalışmalar artış göstermiştir. Bu çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlara göre bilgisayar öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler dört tema altında gruplandırılabilir; “yönetim ile ilgili sorunlar”, “öğretim ile ilgili sorunlar”, “teknik ve altyapı sorunlar” ve “kişisel sorunlar”

(Deryakulu, 2005; Kabakçı, Akbulut & Özoğul, 2009; Kıyıcı & Kabakçı, 2006). “Yönetim ile ilgili sorunlar” genel olarak, bilgisayar öğretmeni ve okul idaresi arasında, bilgisayar öğretmenin sorumluluğunda olmayan işleri yapmak zorunda bırakılması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, okullarda başlatılan “sözleşmeli öğretmenlik” uygulamasının öğretmenler arasında rahatsız edici statüler oluşturduğu öğretmenler tarafından rapor edilmektedir (Kıyıcı & Kabakçı, 2006). Bilgisayar öğretmenlerinin karşılaştığı bir başka sorun ise “öğretim ile ilgili sorunlar”dır. Öğretim ile ilgili sorunlar, derslere hazırlık sürecini ve sınıf içinde karşılaşılan problemleri kapsamaktadır. Kıyıcı ve Kabakçı (2006)’nın bilgisayar öğretmenlerinin ilk görev yılında karşılaştıkları problemlerin belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmada, “öğretim ile ilgili sorunlarına” ilişkin sebepler ortaya konulurken, sınıf yönetimi ile ilgili karşılaşılan problemlerin en üst düzeyde olduğu görülmektedir. Sınıf yönetimi ile ilgili karşılaşılan problemler incelendiğinde, bu problemlerin genellikle sınıfların kalabalık olması, laboratuvar olanaklarının kısıtlı olması ve yerleşimin öğretime uygun olmamasından kaynaklanan problemler olduğu görülmüştür.

Dursun ve Çuhadar (2009) tarafından BÖTE öğrencilerinin mesleğe ilişkin düşüncelerinin ortaya konulduğu diğer bir çalışmada ise, ilköğretim seviyesinde verilen bilgisayar dersinin notunun olmaması sınıf yönetimi konusunda ortaya çıkabilecek sorunların başlıca nedeni olarak gösterilmektedir. Deryakulu (2005)’nin 70 bilgisayar öğretmeniyile yaptığı çalışma, bilgisayar öğretmenlerinin karşılaştığı problemlerin % 43’ünün öğrencilerden kaynaklanan problemler ve öğrenci sayısının fazlalığıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. “Teknik ve altyapı sorunları”, genel olarak bilgisayar laboratuvarlarında bilgisayar sayısının yetersizliği ve malzeme eksiklikleri gibi sorunları kapsamaktadır (Çağiltay, Çakıroğlu, Çağiltay & Çakıroğlu, 2001). Bütün bu genel sorunların yanı sıra bilgisayar öğretmenlerinin “kişisel sorunlar”ı da dikkate değer diğer bir husustur. Bu başlık altında özellikle meslek hayatının ilk yıllarında karşılaşılan uyum sorunları göze çarpmaktadır.

Türkiye’deki Bilişim Teknolojileri Dersinin Mevcut Durumu

Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) 15 Mart 1993 tarihli ve 2378 sayılı yönergesinde; “Bilgisayar derslerini okutacak öğretmenler, öğretmen olarak atanmalarına esas veya yardımcı branşları bilgisayar öğretmenliği olanlar arasından” seçilebileceğini, ihtiyacın karşılanmaması durumunda ise; “halen Bakanlık kadrolarında çalışan yüksek öğrenimli sınıf” öğretmenlerinden seçileceği belirtilmiştir. Teknolojinin eğitimde daha etkin kulla-

nımını sağlamak amacıyla ilk bilgisayar öğretmenliği bölümü 1993 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesinde kurulmuştur (Durdu & Yıldırım, 2005). Daha sonrasında ise Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) adı altında lisans düzeyindeki bölüm, 1998 yılında Yüksek Öğretim Kurulu'nun eğitim fakültelerini yeniden yapılandırmasıyla birlikte 15 eğitim fakültesi bünyesinde eğitim vermeye başlamıştır. Bu tarihten sonra Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bilgisayar öğretmeni kadrosuyla mezunlar bilgisayar öğretmeni ünvanları ile ilköğretim okullarında atanmaya başlanmıştır. Bu tarihten önceki dönemlerde bilgisayar öğretmenliğinin altyapısı kurulmuş ve MEB in verdiği kurslar ile farklı branş öğretmenleri bilgisayar öğretmeni kadrolarına geçiş yapmışlardır. Bunun ilk örneği 1985 yılında 225 öğretmenin bilgisayar kullanımı ve BASIC programlama dili konularında aldıkları hizmet içi eğitim programı ile gerçekleşmiştir (Akkoyunlu & İmer, 1998). Ayrıca bilgisayar öğretmeni açığını kapatmak için Milli Eğitim Bakanlığı, diğer kollardaki öğretmenlere formasyonlar vererek onları da bilgisayar öğretmeni olarak atamıştır. Bunların haricinde bilgisayar programcılığı gibi bazı yüksek okul mezunları da sözleşmeli bilgisayar öğretmeni olarak görev yapabilmektedir.

Bilgisayar dersi seçmeli ders olarak ilköğretim programlarında ilk olarak 1998 yılında haftada 1 ya da 2 saat olmak üzere 4. sınıftan 8. sınıfa kadar yer alırken, 2005 itibarıyla bilgisayar dersi 1. sınıftan 8. sınıfa kadar tüm öğrencilerin seçmeli ders olarak alabileceği bir yapıya getirilmiştir (Deryakulu & Olkun, 2006).

Araştırmanın Önemi

Bilişim Teknolojileri dersi, bu alandan mezun öğretmenler tarafından Bilişim Teknolojileri (BT) sınıfı adı verilen, özelliklerine göre içerisinde bilgisayar, akıllı tahta ve projeksiyon cihazı bulunan, yüksek teknolojiyle donatılmış dersliklerde işlenmektedir. BT sınıfları, ülkemizde giderek yaygınlaşmakta ve diğer derslerin de bu sınıflardaki teknolojik imkanlarla işlenmesi teşvik edilmektedir. Ancak, günümüz teknolojilerinin sınıf ortamına getirdiği değişiklikler, öğrenci davranışlarına da yansyarak temelde aynı, kullanılan araç ve yapılaş şekli farklı sınıf yönetimi ve disiplin problemlerine yol açabilmektedir. Ancak, sınıf ortamlarının değişmesiyle ve gelişen teknolojilerle birlikte farklılaşması ortaya çıkan bu yeni problemler davranışların anlaşılmasına ve çözüm üretilmesine yönelik çalışmalar kısıtlı sayıdadır. Kısıtlı olan bu çalışmalarda da, genellikle Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin yaşadıkları problemler, nedenleri ve çözüm önerileri yine onların gözünden genel olarak ele alınmıştır. Yapılan bu çalışma ile, Bili-

şim Teknolojileri öğretmenlerinin karşılaştıkları sınıf içi disiplin problemleri ve sınıf yönetimine dair problemleri, onların bakış açısıyla ortaya koymanın ötesinde farklı bakış açılarından (yönetici ve aile) elde edilen bilgiler ışığında var olan bu problemlerin nedenleri ve olası çözümleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, çalışmanın sonuçlarının, özellikle Bilişim Teknolojileri aday öğretmenleri, görev yapmakta olan Bilişim Teknolojileri öğretmenleri, eğitim fakültelerindeki akademisyenler ve okul yöneticileri için yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin karşılaştıkları sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerini belirleyerek, bu problemlerin nedenlerini ve çözümlerini veli, yönetici ve öğretmen görüşleri ışığında ortaya koymaktır. Bu temel amaç çerçevesinde, aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

1. Bilişim Teknolojileri dersi öğretmenlerinin karşılaştığı sınıf yönetimine ilişkin problemler nelerdir?
2. Bilişim Teknolojileri dersi öğretmenlerinin karşılaştığı sınıf içi disiplin problemleri nelerdir?
3. Bilişim Teknolojileri dersi öğretmenlerinin karşılaştığı sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerinin temel nedenleri nelerdir?
4. Karşılaşılan bu problemler için öğretmenler, yöneticiler ve veliler tarafından önerilen olası çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Farklı bakış açıları ile sınıf içindeki disiplin problemleri, sebepleri ve bu problemlerin çözüm önerilerini derinlemesine sunmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu araştırma deseni küçük grupla çalışma olanağı sunarken, derinlemesine bilgi, kavrayış ve anlayış elde etmeye yardımcı olmaktadır (Patton, 1990; Yıldırım & Şimşek, 2005).

Araştırma Grubu (Örneklem)

Araştırmanın örneklemini çocukları örgün eğitimde bilişim teknolojileri dersi alan 17 veli (13 Anne, 3 Baba, 1 Ağabey) bilişim teknolojileri der-

sine giren 14 öğretmen (6 Kadın, 8 Erkek) ve okul yöneticiliği yapan 14 yönetici veya yönetici yardımcısı (6 Kadın, 8 Erkek) oluşturmaktadır. Örneklem oluşturulurken kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Çalışmaya 2008–2009 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Ankara ilinde bulunan, araştırmacıların kolayca ulaşabildiği katılımcılar dahil edilmiştir. Çalışmaya katılan tüm veliler evlerinde bilgisayar olduğunu, ancak sadece 4 kişi evinde internet bağlantısı olmadığını belirtmişlerdir. Altı velinin çocuğu ilköğretim ilk kademe- de, 10 velinin çocuğu ilköğretim ikinci kademe- de ve bir velinin çocuğu da lisede eğitim almaktadır. Bu öğrencilerin 2'si özel okulda eğitim alırken, 15'i devlet okulunda eğitim almaktadır. Diğer yandan, araştırmaya katılan öğretmenlere ve yöneticilere ait kişisel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.*Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Yöneticilerin Kişisel Bilgileri*

Yönetici (n=14)		Öğretmen (n=14)	
Kişisel Bilgi	f	Kişisel Bilgi	f
<i>Cinsiyet</i>		<i>Cinsiyet</i>	
Kadın	6	Kadın	6
Erkek	8	Erkek	8
<i>Yöneticilik deneyimi</i>		<i>Mesleki deneyim</i>	
İlk yıl	-	İlk yıl	2
1-5	9	1-5	8
6-10	5	6-10	4
<i>Mezuniyet Bölümü (branş)</i>		<i>Mezuniyet Bölümü (branş)</i>	
Bilgisayar Öğrt.	2	Bilgisayar Öğrt.	7
Teknoloji Tasarım Öğrt.	1	Bilgisayar Sistemleri Öğrt.	2
Fen Bilimleri (Fen Bil., Fizik vb.)	3	Teknoloji Tasarım Öğrt.	1
Sosyal Bilimler (Tarih, Türk dili vb.)	3	Bilgisayar Tek. ve Programlama Öğrt.	1
Sınıf Öğrt.	2	Ön Lisans Programı	1
Matematik Öğrt.	2	Diğer	2
Diğer	1		
<i>Yönetici Türü</i>		<i>Haftalık Ders Yüğü</i>	
Müdür	5	1-10 saat	4
Müdür Yrd.	3	11-20 saat	4
Belirtmemiş	6	21-30 saat	6

Araştırmaya katılan yöneticilerden 9'unun yöneticilik deneyimi 1 ile 5 yıl iken, 5'inin yöneticilik deneyimi 6 ile 10 yıl arasında değişmektedir. Tablo 1'den de görüleceği üzere, yöneticilerin mesleki alanları (mezuniyet alanları) çeşitlilik göstermektedir. Tüm yöneticiler en az 4 yıllık öğretmelik programını tamamlamışlardır. Yöneticilerden 5'i müdür, 3'ü ise müdür yardımcısıdır, 6 görüşmeci müdür ya da müdür yardımcısı olduğunu belirtmemiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerden, 2'si mesleğe yeni başlamışken, 8'inin mesleki deneyiminin 1 ile 5 yıl arasında olduğu ve 4'ünün ise mesleki deneyiminin 6 ile 10 yıl arasında olduğu görülmektedir. Diğer taraftan ilköğretim ve liselerde bilgisayar derslerine giren öğretmenlerden 7'si Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, 2'si Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği, 1'i Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama Eğitimi ve 1'inin ise Teknoloji ve Tasarım Öğretmenliği bölümü mezunu olduğu görülmektedir. Geriye kalan 2 öğretmen ise Bilgisayar Eğitimi dışındaki bir bölümden mezun olmuştur. Ayrıca 4 öğretmenin haftalık ders yükü 1 ile 10 saat arasındayken, 4 öğretmenin 11 ile 20 arasında ve 6 öğretmenin ise 21 ile 30 saat arasındadır.

Veri Toplama Araçları (Görüşme Formu)

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 3 farklı, ancak paralel sorular içeren yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Formda yer alan sorular hazırlanmadan önce, bilgisayar dersi veren iki öğretmen ile informal görüşme yapılmış ve bu öğretmenlerin yaşadıkları sınıf içi disiplin problemleri, bu problemlerin nedenleri ve çözümleri ortaya konulmuştur. Daha sonra, üniversitede bilgisayar ve öğretim teknolojileri bölümünde sınıf yönetimi derslerine giren iki akademik personel bu informal görüşmelerde öğretmenlere sorulan soruları sınıf yönetimi ilke ve yöntemleri doğrultusunda geliştirmişlerdir. Geliştirilen bu sorular, bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanında uzman dört kişi tarafından incelenmiş ve gerekli düzeltmeler sonucunda formlara son hali verilmiştir. Uzman görüşü yolu ile veri toplama araçlarının (içerik) geçerliliği sağlanmıştır. Formlarla ilgili detaylı bilgi aşağıda verilmiştir.

Veli Görüşme Formu: Bu görüşme formu, çocukları görüşmenin uygulandığı zaman diliminde ilköğretim veya orta öğretim düzeyinde bil-

gisayar dersi almakta olan velilere (anne ve babalar), yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu formun geliştirilmesinin amacı, velilerin bilgisayar ve teknoloji uygulamalarına ne düzeyde önem verdiklerini ve okullardaki bilgisayar dersi ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Ayrıca, kendi çocuklarının bilgisayar derslerinde disiplin problemi yaşayıp yaşamadıkları sorulmuş ve yaşadılarsa bunun neden ve çözümü ile ilgili görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Görüşme formunda, 5 kişisel bilgi ve 6 açık uçlu soru olmak üzere toplam 11 soru yer almaktadır.

Öğretmen Görüşme Formu: Bu görüşme formu, özel ve devlet okullarında Bilişim Teknolojileri dersine giren öğretmenler için hazırlanmıştır. Öğretmen görüşme formu ile Bilim Teknolojileri öğretmenlerinin bilgisayar derslerinde karşılaştıkları sınıf yönetimi problemleri, sınıf içi disiplin problemleri, bu disiplin problemlerinin nedenleri ve çözüm yolları/önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Görüşme formunda 4 kişisel bilgi ve 6 açık uçlu soru olmak üzere toplam 10 soru yer almaktadır.

Yönetici Görüşme Formu: Bu görüşme formu, özel ve devlet okullarında yöneticilik yapan müdür veya müdür yardımcıları için hazırlanmıştır. Yönetici görüşme formu ile bir yöneticinin gözünden bilgisayar dersine giren öğretmenlerin bilgisayar dersliklerinde karşılaştıkları sınıf yönetimi problemleri, sınıf içi disiplin problemleri, bu problemlerin nedenleri ve çözümleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Görüşme formunda 3 kişisel ve 4 açık uçlu soru olmak üzere toplam 7 soru yer almaktadır.

Veri Toplama Süreci

Görüşmeler, 2008–2009 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, araştırmacılar tarafından oluşturulan gruplar ile yukarıda bahsi geçen görüşme formları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlk olarak veli, öğretmen ve yöneticiler ile ön görüşmeler yapılarak, gerçek görüşme için randevular alınmış ve katılımcıların belirtmiş olduğu tarih ve ortamlarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme süreci başlangıcında, araştırmanın amacı katılımcılara açıklanmış ve sorular ile ilgili genel bilgi verilmiştir. Görüşmeler, bireysel olarak yüzyüze, msn veya telefon aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2.

Öğretmen, Yönetici ve Veliler ile Yapılan Görüşmelerde Kullanılan Yöntem

Görüşülen Kişi	Görüşme Yöntemi		
	Yüz yüze	MSN	Telefon
Öğretmen (n=14)	7*	5	2
Yönetici (n=14)	8*	2	4
Veli (n=17)	13**	1	3

* Görüşmeler okul ortamında yapılmıştır

** Görüşmeler velilerin evinde yapılmıştır.

Tablo 2 görüşmelerin hangi yöntemlerle ve hangi ortamda yapıldığını özetlemektedir. Görüşmeler esnasında görüşme formunda yer alan sorular sorulmuş, anlaşılmayan veya eksik bilgi verildiği hissedildiğinde alternatif sorular ve sonda sorular yardımı ile katılımcılardan derinlemesine bilgiler elde edilmiştir. Görüşmeler, görüşmeciler tarafından kayıt altına alınmıştır.

Veri Analiz Süreci

Elde edilen verilerin analizinde Schloss ve Smith (1999) tarafından önerilen ve Erdoğan ve Ok (2007) tarafından geliştirilen beş basamaklı veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu basamaklar Şekil 1 de verilmiştir. Ancak bu yöntemin bazı basamakları bu araştırma için yeniden düzenlenmiştir.

Şekil 1. Beş Basamaklı Veri Analiz Süreci

İlk olarak, görüşmeler düzenli yazı formatına aktarılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazları ile kaydedilmediği için görüşmeler esnasında alınan notlar ve msn kayıtları görüşme kayıt formatına kelimesi kelimesine aktarılmıştır. İkinci olarak, her bir görüşme setinden (yönetici görüşme seti, öğretmen görüşme seti ve veli görüşme seti), rastgele / seçkisiz yöntemle seçilen bir görüşme kaydı dört kişi tarafından bağımsız

olarak kodlanmıştır. Ortaya çıkan kodlar karşılaştırılmış ve kodlayıcılar arasındaki tutarlılık (α) hesaplanmıştır. Bu değer, kodlaması karşılaştırılan yönetici görüşmesi için (α) .79, öğretmen görüşmesi için (α) .60 ve veli görüşmesi için (α) .72'dir. Üçüncü olarak, elde edilen bu değerler sonrasında, tüm görüşmeler üç farklı araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde kodlanmıştır. Bu kodlayıcılar, güvenilirlik çalışmasında yer alan kodlayıcıların üçüdür. Ortaya çıkan kodlar yeniden gözden geçirilmiş ve kod listesi oluşturulmuştur. Bu kodlar, daha sonra başka bir araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde yeniden incelenmiş ve kod listesinde revizyona gidilmiştir. Ayrıca kodlamalar yapılırken, ortaya çıkan bu kodları destekleyecek alıntılar da belirlenmiştir. Dördüncü olarak, ortaya çıkan bu kodlar temalar / kategoriler altında gruplanmıştır. Son olarak, kodlar ve alıntılar temalar altında verilmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları disiplin problemlerini, sebeplerini ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla veli, yönetici ve öğretmen görüşmelerinden elde edilen bulgular araştırma soruları ile ilişkilendirilerek sunulmuştur.

Sınıf Yönetimine İlişkin Problemler

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ışığında, bilişim teknolojileri dersi öğretmenlerinin sınıf yönetimi ile ilgili karşılaştıkları problemler altı kategori altında gruplandırılmıştır; (1) ilgi ve motivasyon eksikliği, (2) kural ve rutin ihlali, (3) altyapı eksikliği, (4) zaman yönetimi, (5) sınıf ortamı/düzeni, ve (6) sınıf içi iletişim eksikliği.

İlgi ve Motivasyon Eksikliği: Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştığı problemler arasında en çok dikkat çeken problem, öğrencilerin derse karşı ilgilerinin ve motivasyonlarının eksik ya da yetersiz olmasıdır. Görüşmeye katılan öğretmen ve yöneticilerin çoğu, eksik motivasyon nedeniyle, öğrencilerin derse ve sınıf içi etkinliklere katılma oranının çok düşük olduğunu söylemişlerdir. Öğrencilerin “bilgisayara” yoğunlaşmış, “konudan ya da öğretmenden” uzaklaşmaları her iki grup tarafından da vurgulanmıştır. Bu bağlamda, bir öğretmen şunları söylemiştir: “... dersin notlandırılmaması, öğrencilerin derse gereksiz olarak görmelerine sebep oluyor. Derse alakalı sorun dersin sevilmesi değil, not olmadığından ötürü”

Kural ve Rutin İhlali: Sınıf yönetimine ilişkin öğretmenlerin görüş birliğinde oldukları diğer problem ise sınıf içi kurallara ve rutinlere uyulmamasıdır. Öğretmenler sınıf içi kurallar ve bunların yaptırımlarının açık olarak tanımlanmamasına dikkat çekerek, bu durumun sınıfın yönetimini zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Diğer yandan, yöneticiler, öğrencilerin bilgisayarı bir oyun aracı, bilgisayar dersini de internette gezme, sohbet etme ya da oyun oynama dersi olarak algıladıklarını ve konulan kurallara tam olarak uymadıklarını ifade etmişlerdir. Konulan kuralların öğrenciler tarafından uygulanmaması veya kural ihlali sonrasında bu davranışın bir yaptırımının olmaması kural ihlali sıklığını arttırmaktadır.

Alt Yapı Eksikliği: Donanımsal, yazılımsal veya materyal eksikliğinden kaynaklanan alt yapı problemleri de sınıf yönetiminin etkili bir şekilde sağlanmasını engelleyen faktörlerden biri olarak görülmektedir. Sınıfların kalabalık, bilgisayar sayısının yetersiz olması, internet bağlantı hızının düşük olması, bilgisayarların donanımsal açıdan yetersiz olması, öğrencilerin ders dışı internet sitelerinde dolaşmasını ya da programları (MSN, chat, vb.) kullanmasını engelleyici yazılımsal/donanımsal filtrelemelerin olmaması alt yapı ile ilgili sınıf yönetimi problemlerini oluşturmaktadır.

Zaman Yönetimi: Çalışmaya katılan öğretmenlerin görüş birliğinde olduğu sınıf yönetimiyle ilgili bir diğer problem ise ders süresinin yetersiz olması ve bu yetersiz süre içinde de zamanın etkili bir şekilde planlanamamasıdır. Öğretmenler, konuları, etkinlikleri ya da değerlendirme sürecini tamamlayamadıklarını bildirmişlerdir. Bazı öğretmenler ise kendilerini zaman yönetimi konularında yetersiz hissettiklerini söylemişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşü bazı yöneticiler tarafından da desteklenmiştir.

Sınıf Ortamı/Düzeni: Sınıf yönetiminin ayrılmaz bir parçası olan oturma düzeni de öğretmenlerin problem yaşadığı konuların başında gelmektedir. Bilgisayar laboratuvarlarının yerleşim düzeninden dolayı öğrencilerin monitörlerin arkasında kalması sınıf kontrolünü zorlaştırmaktadır. Klasik oturma düzeni ile karşılaştırıldığında laboratuvarlarda boş alanların daha fazla olması ve rahat bir ortamda ders işleniyor olması öğrenciler arasındaki etkileşimin kontrol edilememesine yol açmaktadır. Yöneticiler, bilgisayar dersinin laboratuvar ortamında işlenmesini öğrencilere uygulama yapma, yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunmaktan dolayı ayrıcalık olarak görmelerine rağmen, bu ortamdaki kaynaklanan sınıf yönetimi problemlerinin yaşandığını da söylemişlerdir.

Sınıf İçi İletişim: Öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişim eksikliği de sınıf yönetimi zorlaştıran problemler arasında görülmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğu, dersin amaçlarının öğrencilerle tam olarak paylaşılmaması ve öğrencilerin dersin kazanımlarından haberdar edilmemesi, öğrencilerle sağlam temellere dayanan ilişkilerin kurulamasına yol açtığını söylemişlerdir. Bunun yanında, öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasında etkili bir iletişimin kurulamaması, öğrencilerde gözlemlenen dersi ciddiye almama ve derse önem vermeme gibi sınıf düzenini olumsuz yönde etkileyen sonuçlar doğurduğu da öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

Sınıf İçi Disiplin Problemleri

Çalışmaya katılan aileler kendi çocuklarının bilişim teknolojileri derslerindeki davranışları konusunda bilinçli olduklarını düşünmektedirler. Birçok veli, kendi çocuklarının sınıf içinde herhangi bir disiplinsiz davranış göstermediğini/göstermeyeceğini savunurken, bir baba çocukların ders sırasında gizlice MSN ya da oyun programlarına girebileceklerini belirtmiştir.

Öğretmenler ve yöneticilerin görüşleri incelendiğinde sınıf içinde en çok karşılaşılan disiplin problemleri, öğrencilerin ders dışı etkinliklerle (MSN, oyun-müzik sitelerine girmek, istenmeyen internet sitelerine girmek, Facebook, chat yapmak-yazışmak, vb.) meşgul olmaları, derisi dinlememeleri, öğrencilerin kaçak/izinsiz olarak yükledikleri oyunları ders sırasında oynamaları, öğrencilerin kendi aralarında (yüksek sesle) konuşmaları, tartışmaları ve izinsiz yardımlaşmaları, gürültü yapmaları, bilgisayarları paylaşmak istememeleri ve bunun için kavga etmeleri, arkadaşlarını aşağılama, sınıf içinde izinsiz dolaşma, yer değiştirme, sınıf materyallerini uygunsuz olarak kullanma, sakız çiğneme, yiyecek/içecek maddelerinin sınıf ortamında tüketilmesi ve öğretmene ya da sınıf arkadaşına saygısızlık yapma şeklinde sıralanabilir.

Sınıf Yönetimi ve Sınıf İçi Disiplin Problemlerinin Nedenleri

Sınıf yönetiminde karşılaşılan problemler ve öğrencilerin sınıf içi disiplin problemi göstermelerinin birçok nedeninin olduğu görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Bu nedenler (1) Dersin programdaki yeri ve yapısı, (2) Sınıf ortamı / düzeni, (3) Sınıf mevcudu ve donanım eksikliği, (4) Kural

eksikliği, (5) Ev ortamı ve aile tutumu, (6) Öğretmenlerin yönetim konusundaki yetersizliği ve (7) Öğrenci tutumları olarak yedi kategori altında gruplandırılmıştır

Dersin Programdaki Yeri ve Yapısı: Çalışmaya katılan okul yöneticileri bilgisayar ve teknolojinin hayatımızdaki öneminin her geçen gün arttığını ve bu bağlamda da sürekli değişen ve gelişen bir alan olarak “Bilişim Teknolojileri” dersinin öğretim programlarında çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Fakat hem ders öğretmenleri hem de yöneticiler, sınıf yönetiminde ve sınıf içi disiplini sağlamada karşılaşılan problemlerin temel nedenlerinden birisinin bu dersin programdaki yeri ve yapısı olduğu konusunda hemfikirdirler. Derse ayrılan sürenin haftada 1 saat olması, dersin notunun olmaması, seçmeli bir ders olarak programda yer alması, dersin içeriği ve kazanımlarının öğrencinin bilgi seviyesine uygun olmaması (dersin öğrenciler tarafından basit olarak nitelendirilmesi) her iki grup tarafından belirtilen problemlerdendir. Ayrıca, veliler de dersin karnede bir notunun olmamasından dolayı, öğrencilerin bu derse yönelik ilgi ve motivasyonlarının düşük olmasına neden olduğunu belirtmektedirler.

Sınıf Ortamı / Düzeni: Öğretmen ve okul yöneticilerine göre, Bilişim Teknolojileri derslerinde etkili bir sınıf yönetiminin gerçekleştirilmesini engelleyen ve bazı sınıf içi disiplin problemlerinin ortaya çıkmasına neden olan diğer bir neden ise dersin gerçekleştiği sınıf ortamı ve düzenidir. Klasik sınıf ortamı ile karşılaştırıldığında, bu dersin laboratuvarında işlenmesi, öğrencilere daha rahat ve esnek bir ortam sunmaktadır. Boş alanların fazlalığı ve hareket etme serbestliğinin daha fazla olması istenen bir durum gibi gözükse de, bu durum hem öğrencilerin kendilerini internet kafede gibi hissetmelerine neden olmakta hem de öğrenciler arasındaki etkileşimin kontrol edilmesini zorlaştırmaktadır. Öğrencilerin bilgisayarların arkasında kalması, hem öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşimi etkilemekte hem de öğretmenin öğrencilerin bilgisayar da yaptıklarını kontrol etmesini zorlaştırmaktadır.

Sınıf Mevcudu ve Donanım Eksikliği: Sınıfların kalabalık olması da sınıf içindeki etkinliklerin kontrolünü zorlaştıran nedenlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler, kalabalık sınıflarda bilgisayar yetersizliğinden dolayı, bir bilgisayarı birden fazla öğrencinin dönüşümlü olarak kullandığını ve bu durumun öğrenciler arasında kavgaların çıkması ve öğrenciler arası istenmedik sohbetlerin/konuşmaların gerçekleşmesine neden olduğunu belirtmektedirler.

Kural Eksikliği: Sınıf içi disiplin problemleri ile karşılaşılmasının ve sınıf kontrolünün etkin bir şekilde sağlanamamasının diğer bir nedeni de sınıf içinde uyulması gereken kural ve rutinlerin net ve açık bir şekilde konulmamasıdır. Araştırmaya katılan birçok öğretmen, sınıf içi kural eksikliğinden bahsetmiş ve bu eksikliğin öğrencilerin disiplinsiz davranmalarına neden olduğuna ve bu durumun sınıf yönetimini olumsuz olarak etkilediğini belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler de, kural ve sınıf içi rutinleri koymuş olmalarına rağmen öğrencilerin bu kurallara uymadığını belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak ta kural ihlali sonucunda herhangi bir yaptırımın veya neticenin belirlenmemesini göstermektedirler.

Ev Ortamı ve Ailenin Tutumu: Ailenin bilgisayar dersine ve bilişim teknolojilerine yönelik olumsuz bakış açısı ve öğrencilere evlerinde sunulan bilgisayar imkanları, öğrencilerin sınıf içindeki bazı disiplinsiz davranışlarını etkileyen nedenlerdendir. Yapılan görüşmeler sonucunda, bilgisayar ve teknolojinin hayatımızdaki yerinden ve çocuklarının gelecekte yüksek kariyerli bir iş sahibi olabilmesinde bilgisayar kullanmanın önemli bir etken olmasından dolayı, ailelerin bilgisayar eğitimine oldukça fazla önem verdiği görülmüştür. Bu bağlamda, çocukların bilgisayar kullanmaya aile tarafından teşvik edilme düzeyi de genel olarak yüksek seviyede olmasına rağmen bazı veliler bilgisayarın sadece eğitim amaçlı kullanılmasına destek verdiklerini bildirmişlerdir. Böyle düşünen veliler, kendi çocuklarının sınıf içinde disiplin problemi çıkarmadığını belirtmektedirler. Ancak diğer yandan, öğretmenlerden bazıları, öğrencilerin evlerinde bilgisayar olmamasından ya da ailelerin bilgisayar kullanımına izin vermemesi nedeniyle öğrencilerin bu dersi oyun oynama ya da internette gezme derisi olarak algılamalarına neden olduğunu belirtmiştir. Ayrıca dersin dönem sonu karnesinde yer alan bir notunun olmaması, bazı velilerin bu derisi gereksiz olarak görmelerine neden olmaktadır. Velilerin okullarda verilen Bilişim Teknolojileri dersi ile görüşleri incelendiğinde çoğunun bu dersi çocuklarının gelişimi için gerekli gördükleri fakat dersin süresinin ve içeriğinin yetersiz olması, derslerin birbirini tekrarlaması ve teorik kısmının ağır basması, dersin öğretmenin öğretme tarzından dolayı çocuğunun gelişimine gerekli katkıyı sağlamadığı görüşünde oldukları görülmüştür. Sadece bir veli, bu dersin gereksiz olduğunu ve derste öğretilen bilgilerin çocuğunun evde kendi kendine de öğrenebileceğini söylemiştir.

Öğretmenlerin Yönetim Konusundaki Yetersizliği: Çalışmaya katılan yöneticilerin vermiş olduğu yanıtlar incelendiğinde, sınıf yönetimi ve disiplinin sağlanması konusunda yaşanan problemlerin diğer bir

nedeninin de öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yeterli donanıma ve bilgiye sahip olmamaları olarak ortaya çıkmaktadır. Yöneticiler, öğretmenlerin bu yetersizliklerini şu şekilde sıralamaktadır; sınıf yönetimi konusundaki bilgi ve becerilerinin yetersiz olması, öğrencileri yeterince tanıyamamaları, alan bilgilerinin yetersiz olması, öğrenci ve velilere karşı olan tutumları. Bunlara ek olarak, bazı yöneticiler kadrosuz sözleşmeli öğretmenlerin bu dersi vermesinden ve bilişim kültürünün hakettiği önem ve değerin toplumumuz tarafından verilmeyişinden kaynaklanan sorunlardan bahsetmişlerdir.

Öğrenci Tutumları: Öğretmen ve yöneticilerin belirttiği gibi, bazı öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli görmeleri ve dersin bir notunun olmamasından dolayı dersi bilgisayar kullanma, internete girme ve rahatlama dersi olarak algılamaları, sınıf içi yönetimi zorlaştıran ve bazı disiplinsiz davranışlara (örn., istenmeyen siteler girmek, şarkı dinlemek, konuya karşı ilgisizlik) yol açan nedenler arasında görülmektedir. Bu konuda bir yönetici bir öğrencinin derse karşı tutumu ile ilgili şunları söylemiştir “...*Öğrenci söyle demişti; benim evde bilgisayaram var, bu konuları zaten biliyorum, annem bana öğretiyor. Derste sıkılıyorum*”. Ayrıca, çalışmaya katılan bazı öğretmenler, sınıf yönetimini zorlaştırıcı problemler arasında ‘öğrencilerin kendilerini bilgisayar kullanmada yeterli hissetmesi’ ve ‘bu dersin konularını bildiklerini sanma’ gibi duygulara sahip olduklarından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Buna ilişkin olarak, bazı yöneticiler ise öğrencilerin sahip olduğu bilginin öğretmenlerden daha fazla olmasının sınıf yönetimi problemlerine neden olduğunu düşünmektedirler. Bunlara ek olarak, öğrencilerin dersin amaçlarını ve kazanımlarını tam olarak algılayamamasından dolayı hem dersin önemini kavrayamamış olmaları hem de kendilerini bilgisayar konusunda bilgili sanmaları bazı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bunlara karşın, çalışmaya katılan velilerden çoğu, çocuklarının bilgisayara karşı olan ilgisinin yüksek seviyede olduğunu söylemişlerdir. Sadece bir veli, çocuğuna bilgisayar kullanmayı yasakladığı için ilgisinin de bu nedenden dolayı düşük olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin bilgisayara olan aşırı merakının nedenleri arasında arkadaş çevresinde sosyalleşme aracı olarak bilgisayarın önemli bir yer tutması, bilgiye erişimde kolaylık sağlanması, eğlenceli vakit geçirme, birşeyler yaptığında kendine olan özgüveninin artması olarak belirtilmiştir. Ailelere göre, çocuklar bilgisayarı MSN, chat, facebook, oyun oynama, müzik ve film indirme gibi eğlence amaçlı ya da dersleri için araştırma yapmak amacıyla kullanmaktadırlar.

Sınıf Yönetimi ve Sınıf İçi Disiplin Problemlerine İlişkin Çözüm Önerileri

Öğretmen, yönetici ve veli görüşleri dikkate alındığında, bilişim teknolojileri dersi öğretmenlerinin sınıf içi yönetim ve disiplin problemlerinin üstesinden gelebilmesi için bazı önlemlerin alınması ve çözümlerin üretilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu çözümler 11 kategori altında gruplandırılmıştır; (1) Öğretmen yeterlilikleri (pedagoji ve alan yeterlilikleri), (2) Dersin programdaki yeri ve yapısında düzenleme, (3) Motivasyonu arttırıcı etkinlikler, (4) Bilgisayar kullanımını kontrol – yazılım programları, (5) Sınıf / Laboratuvar oturma düzeni, (6) Ceza verme, (7) Görmemezlikten gelme, (8) Problemin nedenini öğrenme, (9) Kural koyma, (10) Aile ile görüşme ve (11) Zümreler arası işbirliği.

Öğretmen Yeterlilikleri: Bilişim Teknolojileri dersinde yaşanan sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerine ilişkin çözüm önerilerinden ilki öğretmen bilgi, beceri, tutum ve davranışları ile ilgilidir. Yöneticilerin çoğu hem alan bilgisi hem de pedagoji bilgisi açısından iyi yetişmiş öğretmenlere ihtiyaç duyulduğunu bildirmişlerdir. Bu bağlamda, hem ders öğretmenleri hem de yöneticiler tarafından çizilen ideal öğretmen öğrencilerle iyi iletişim kurma becerisine sahip, güven veren, öğrenciyi anlamaya çalışan, disiplini bozan davranışların nedenini sorgulayan, ders süresince öğrencileri gözlemleyen, onların sevgi ve saygısını kazanmış ve öğrencilere eşit davranan bir öğretmendir. Bu özelliklere ek olarak, bazı öğretmenler sınıf içi disiplini sağlayabilmek için otoriter, sert ve ciddi karakterde bir öğretmen profilinin gerekli olduğunu söylemişlerdir. Diğer yandan yöneticiler, öğretmenlerin yıllık ve günlük planlarını ders esnasında karşılaşılabilecekleri problemleri göz önünde bulundurarak hazırlamaları; sorunları öğretmen, idari personel, aile ve rehberlik servisinin yakın işbirliği ile çözüm yolları üretilmesi; öğrencilere teknolojiyi kullanma konusunda rehberlik etmeleri gerekliliğine vurgu yapmışlardır.

Dersin Programdaki Yeri ve Yapısında Düzenleme: Dersin programdaki yapısı ve yeriyle ilgili olan sorunları gidermede başarının sağlanması için dersin notunun olması, ders saatinin arttırılması, kazanımların öğrencilerin ön bilgileri gözönüne alınarak yapılandırılması gerektiği hem öğretmenler hem de yöneticiler tarafından vurgulanmıştır.

Motivasyonu Arttırıcı Etkinlikler: Araştırmaya katılan öğretmen, veli ve yöneticiler, öğrencilerin derse olan ilgi ve motivasyonunu arttırmak ve

böylece etkili bir sınıf yönetimi sağlamak için öğretim ortamına ve etkinliklerine ilişkin değişikliklerin de yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Uzman kişilerin yaptıklarını referans göstererek ilginç örneklere yer verilmesi, gerçek yaşamla ilişkili ders anlatımı, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alan ders planları, disiplinlerarası bilgisayar destekli dersler ve projeler, tartışma ortamı oluşturma, soru-cevap yönetimini kullanma, grup çalışmaları yaptırma, görsel ve renkli materyaller kullanma, konu çeşitliliğine yer verme ve dersin sonunda öğrencilere istedikleri etkinlikleri (MSN, oyun, internette dolaşma vb.) yapabilmeleri için süre verme çalışmaya katılan veli, öğretmen ve yöneticiler tarafından önerilen çözüm yollar arasındadır. Ayrıca, bazı öğretmenler MEB tarafından sağlanan “TTNET Vitamin” gibi bilgisayar temelli programların kullanılmasının da öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırabileceğini söylemişlerdir. Bunlara ek olarak, örnek öğrenci seçme, öğrencilere isimleriyle hitap etme, ek görevler verme, konu anlatımı sonunda öğrencilere oyun için serbest zaman verme gibi öğrencilerin motivasyonlarını arttıracak şekilde düzenlenmiş / planlanmış ödüller vermek de öğretmenler tarafından önerilen çözüm yolları arasındadır.

Bilgisayar Kullanımını Kontrol – Yazılım Programları: Öğretmenler ve yöneticiler, öğrencilerin ders dışı istenmeyen sitelere girmeleri, müzik dinlemeleri, chat yapmaları gibi ders dışı etkinliklerin kontrol edilebilmesi için özel yazılımların kullanılması gerekliliğinden bahsetmişlerdir. Bu bilgisayar programlarının kullanımı ile birlikte, öğrenci ders sırasında MSN programını açtığı anda internet bağlantısı otomatik olarak kesilebilecek ve istenmeyen internet sitelerini girme konusunda kolaylıkla filtreleme yapılabilecektir (örn: Net Support programı).

Sınıf / Laboratuvar Oturma Düzeni: Laboratuvar oturma düzeninden kaynaklı sorunların giderilmesi için öğrenme ortamının “U” oturma düzenine göre tasarlanması ve sınıf oturma düzeninin, başarılı ve başarısız öğrencilerin sınıfa eşit dağıtılarak planlanması gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Böylelikle öğretmenler sınıf içinde yapılan etkinlikleri kolaylıkla kontrol edebilecek ve öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen etkileşimini üst düzeye çıkarabilecektir. Bilgisayar kullanmasını iyi bilenler ile bilmeyenlerin karma bir şekilde oturtulmasıyla bilen öğrenciler bilmeyen öğrencilere yardımcı olabilecek ve bu durum sınıf içi kontrolü kolaylaştırabilecektir.

Ceza verme: Bilişim Teknolojileri dersinde etkili bir sınıf yönetimi ve disiplinin sağlanması için bazı öğretmenler, öğrencilerin göstermiş oldukları sınıf içi disiplin problemleri karşısında onlara ceza vermeyi önermektedirler. Öğrencilerin bilgisayar kullanmasına izin vermemek / sınırlamak, görevini tamamlasa bile internete girmesine izin vermemek, sınıftan dışarı çıkmamak gibi bireysel olarak verilebilecek cezalardan bahsetmişlerdir.

Görmemezlikten gelme: Bazı öğretmenler ise öğrenciye ceza vermek yerine disiplini bozan davranışın görmezden gelinmesi ya da öğrencinin bedensel ve/veya sözel yollarla uyarılmasıyla da engellebileceğini söylemişlerdir.

Problemin Nedenini Öğrenme: Sınıf disiplinini bozan davranışlardan onları haberdar etmek ya da nedenlerini öğrenmek, dersin kazanımlarını öğrencilerle paylaşarak ders sonunda neler öğreneceklerinin farkında olmalarını sağlamak için öğrenci ile birebir konuşmak ta etkili stratejiler arasında görülmektedir.

Kural Koyma: Diğer yandan, dönem başında sınıf için kural ve prosedürlerin (örn: laboratuvara giriş-çıkışlarda düzenli ve sıra halinde olunması, bilgisayarların nasıl kullanılması gerektiğinin açıklanması, vb.) öğrencilerle birlikte belirlenmesi, bu kuralların yaptırımlarının açık olarak tanımlanması ve kural ihlalinde öğrencilere kendi koydukları kuralların hatırlatılması sınıf yönetiminin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesinde etkili stratejiler olarak belirtilmiştir.

Aile ile görüşmek: Öğretmenler tarafından belirtilen diğer bir çözüm önerisi de disiplin problemi çıkaran ve kurallara uymayan öğrencilerin velileri ile görüşüp, bu problemlerin nedenlerini araştırmaya çalışmaktır. Böylelikle ailede sürecin içerisine dahil edilebilecek ve yaşanan problemin çözümünde onların desteği de alınabilecektir.

Zümreler Arası İşbirliği: Bilişim teknolojileri dersinin haftada bir saat olması ve dersin bir notunun olmamasından dolayı öğrencilerin bu dersi önemsemeleri ve ders konularını etkin bir şekilde öğrenebilmeleri için, öğretmenler tarafından diğer zümreler ve branş öğretmenleri ile işbirliği yapılması önerilmiştir. Örneğin, başka bir dersin ödevini veya projesini yaparken bilgisayar teknolojilerinin kullanımının zorunlu tutulması, öğrencilerin bu dersi daha çok kabullenmelerini sağlayabilecek ve derse karşı ilgilerini arttıracaktır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, bilişim teknolojileri derslerinde karşılaşılan sınıf içi yönetim ve disiplin problemleri ile birlikte istenmeyen davranışlar farklı bakış açıları dikkate alınarak neden ve çözüm bağlamında ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Bilişim Teknolojileri Dersi öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair karşılaştıkları problemlerin temel nedeninin, bilgisayar dersinin programdaki yeri ve yapısından kaynaklandığı görülmüştür. Araştırmaya katılan velilerin çoğu kendi çocuklarının sınıf içi disiplinsiz davranış göstermediğini düşünürken, öğretmen ve okul yöneticileri bir çok disiplin problemiyle karşılaştıklarını belirtmişler ve bu problemlerin çözümüne yönelik olarak bir çok öneride bulunmuşlardır.

İlgi ve motivasyon eksikliği ile kural ve rutin ihlalleri gibi problemlerin dersin karne notunun olmaması ve ders saatinin haftada bir saat olmasından kaynaklandığı öğretmenler tarafından özellikle vurgulanmıştır. Ayrıca bu bulgu farklı araştırmacılar tarafından bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adayları ile yapılan araştırmalarla da (Altun & Ateş, 2008; Deryakulu & Olkun, 2006; Seferoğlu, 2007) örtüşmektedir. Dersin karnede notunun olmaması, dersin seçmeli olması ve ders içeriğinin öğrenciler tarafından basit olarak algılanması öğrencilerin kurallara uymamalarına, dersi ciddiye almamalarına ve derse karşı olan ilginin/motivasyonlarının olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca bilgisayar ders saatinin haftada bir saate indirilmesi, öğretmenleri zaman yönetimi açısından da zorlamaktadır. Bu bağlamda haftalık ders saatinin arttırılması veya zümreler arası ortak çalışmalar yolu ile diğer derslerin bilgisayar destekli verilmesi ortaya çıkabilecek zaman problemlerini çözebilecektir. Bu tür problemleri engelleyebilmek için öğretmenlere, dersin yapısında öğrencilerin seviyelerine göre esnek bir öğretim programı verilerek, gerektiğinde öğrencileri güdüleyebilecek etkinliklerin ve konuların dahil edilebilmesine imkan sağlanabilir (Seferoğlu, 2007). Ayrıca, öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonunu arttırmak için öğretmenler farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanabilir, gerçek yaşam ile dersi ilişkilendirebilir, farklı konu ve örnekler ile dersi zenginleştirebilir ve görsel ve renkli materyaller kullanabilirler. Örneğin, bilgisayar dersleri proje tabanlı öğrenme modeli dikkate alınarak işlenebilir. Özden ve Özçoban (2004) 6. sınıf öğrencileri ile yapmış oldukları deneysel çalışmalarında, proje tabanlı öğrenme modelinin öğrencinin başarısını ve motivasyonu olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır. Öğrencilere isimleri ile hitap etme, dersin sonuna doğru 5-10 dakikalık boş zaman

ayırp serbest zaman etkinlikleri yaptırma ve başarılı öğrencileri ödüllendirme öğrencilerin motivasyonlarını arttırabilir.

Bazı okullardaki teknolojik altyapının eksikliği ve laboratuvarlardaki bilgisayar sayısının öğrenci sayısına göre yetersiz olması sınıf yönetimi açısından diğer bir problemidir. Bir bilgisayarı iki yada üç öğrencinin kullanması, sınıfın fiziki olarak yeterli büyüklükte olmaması, sınıf yerleşim düzeninin uygun olmaması gibi etkenlerin öğrencilerin bilgisayarı kullanma sırasında tartışmalar yaşaması ve derste oyun oynamayı istemesi gibi problemlere yol açtığı alanyazında da belirtilmiştir (Altun, 2007; Çağıltay et al., 2001). Bundan dolayı sınıf mevcutlarının düşürülmesi veya öğrenci başına düşen bilgisayar sayısının artırılması sınıf yönetiminde karşılaşılabilecek olası problemlerin yaşanmasını engelleyebilir. Bunun yanısıra, hazırlanan ders içi aktivitelerin sınıf içindeki bu durum düşünülerek, öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri şekilde tasarlanması, karşılaşılabilecek problemlerin belli oranda azalmasına neden olabilir.

Bazı öğretmenlerin bilgisayar laboratuvarlarının fazla büyük olmasının öğrenciler arasındaki etkileşimin kontrol edilememesine yol açtığını söylemesine rağmen Ersoy (2005) bilgisayar laboratuvarlarında bilgisayarlar arasında boşlukların bulunmasının öğretmenin öğrencileri kontrol edebilmesine imkan sağladığını belirtmiştir. Ayrıca bilgisayar laboratuvarlarının fiziki yapısındaki sorunlar; öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimi de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu durumda öğretmen laboratuvar düzenini iletişimi kolaylaştırıcı şekilde düzenleyerek çıkabilecek sınıf içi iletişim problemlerini çözebilir.

Sınıf içi etkinlikleri ve gündelik ders rutinlerini belirleyen kural ve rutinlerin konulmaması veya konulan kuralların uygulanmaması sınıf içi disiplin problemlerinin ortaya çıkmasına neden olan diğer faktördür. Ders ve sınıf içi kurallara uyulmadığı takdirde yaptırımların öğrenciler ile birlikte planlanması ve zaman zaman bu kuralların öğrencilere hatırlatılması kural ve rutin ihlaline yönelik problemlerin çözümü olabilir. Ayrıca, aşırı derecede disiplin problemine neden olan öğrenciler için aileleri ile görüşmek ve okulun rehberlik servisinden destek almak da bir çözüm olarak önerilebilir.

Öğrencilerin bilgisayarları kullanmalarını denetleyen ve öğrencilerin gereksiz kullanımlarını engelleyebilen yazılımsal/donanımsal altyapı ile öğrencilerin ders içerisinde kontrol altına alınabileceği öğretmenler ta-

rafından önerilmektedir. Bu programların okullardaki laboratuvarlara kurulması ve etkili kullanılabilmesi için öğretmenlere verilecek hizmeti-çi eğitimler sayesinde ders dışı etkinliklerle ilgilenmesini engellenebilir.

Öğretmen, yönetici ve velilerin görüşleri karşılaştırıldığında bazı farklılıklar olduğu görülmektedir. Özellikle bazı yöneticiler ve veliler sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerinin öğretmenlerin sahip olduğu yönetimi bilgi ve beceri yetersizliğinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Öğretmenler ise bu problemlerin velilerden de kaynaklanabileceğini, velilerin bazı tutumlarının (dersin notunun olmamasından dolayı dersi önemsiz görmelerini öğrencilere belirtmeleri gibi) öğrencilerin derse gereken önemi göstermemelerine sebebiyet verdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler yöneticilerin okulda kendilerini ders dışı işlerle meşgul ettiklerini ve ders için yeterli zamanı bulamadıklarını bildirmişlerdir (Kabakçı et al., 2009). Etkili sınıf yönetiminin temel aktörü olarak görülen öğretmenlerin, (Savran & Çakıroğlu, 2004) hizmet içi eğitimlere katılması teşvik edilerek sınıf yönetimi, çatışma çözümleme ve stres yönetimi konularında yeterliliklerinin artırılması sağlanabilir. Ayrıca, bu eğitimler süresince, sınıf içi teknoloji kullanımı konusunda öğretmenlere organizasyon ve zaman yönetimi becerileri kazandırılmalıdır (Bingimlas, 2009). Kadrosuz (vekil) öğretmenlerin bilgisayar dersini vermesinden dolayı kaynaklanan sorunlar da alanyazında Kıyıkçı ve Kabakçı (2006) tarafından yönetim sorunları başlığı altında ele alınmıştır. Kadrosuz öğretmenler bir çok etkenden dolayı öğrencilerine karşı daha ilgisiz olabilmektedirler. Bu gibi sebeplerden dolayı bu öğretmenlerin kadrolu olarak atanması bir kısım problemlerin yaşanmasını engelleyebilir.

Sonuç olarak bilgisayar dersinde karşılaşılan sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemleri, nedenleri ve çözümleri için yapılan araştırmalar genelde ortak bulgular sunmaktadırlar. Problemler ve nedenleri birçok araştırmacı tarafından ortaya konmasına rağmen çözüm önerileri açısından yeterli araştırma sonuçları bulunmamaktadır. Bu bağlamda, bu araştırma problem-neden-çözüm ilişkisi çerçevesinde muhtemel sorunların çözümlerini de farklı bakış açılarını dikkate alarak sunmasından dolayı önemlidir. Genel olarak bilgisayar dersinde karşılaşılan sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerini çözebilmek için bilişim teknolojileri dersinin yapısının geliştirilerek düzeltmeler yapılması ve bilgisayar öğretmenlerinin alan bilgisi ve sınıf yönetimi bakımından daha donanımlı olarak yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin okul idaresi, aileler, rehberlik servisi ve öğrencilerle kurdukları iletişimin artırılması çözüm için etkili olabilir.

Öneriler

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar ışığında bilgisayar dersinde yapılacak bazı değişiklikler ve düzenlemeler ile birçok sınıf içi yönetim ve disiplin probleminin ortaya çıkması önenebilir. Bu değişiklikler ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar dersindeki performanslarının da diğer dersler gibi notla değerlendirilmesi, haftalık ders saatinin artırılması ve bu derste uygulanacak etkinliklerin diğer dersleri de kapsayacak şekilde uygulanması olarak sıralanabilir. Bu sayede dersin öğrenciler ve veliler tarafından daha ciddiye alınması ve öğretmenlerin dersi daha etkin kullanabilmesi sağlanabilir. Bunlara ek olarak, bilgisayar laboratuvarlarının teknolojik alt yapısı ve fiziki yapısında gerçekleştirilecek düzenlemelerin de sorunların çözümüne katkı sağlayacağı açıktır.

Alanyazında bilgisayar derslerinde karşılaşılan problemleri ele alan araştırmalar genellikle sadece öğretmenlerden elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ise bilgisayar öğretmenlerinin yanısıra okul idarecilerinden ve velilerden de elde edilmiştir. Bu sayede problemlere, nedenlerine ve çözüm yollarına farklı bakış açılardan bakılarak daha derin sonuçlara ulaşılması amaçlanmıştır. Bu konuda yapılacak daha sonraki çalışmaların da veri kaynağı olarak farklı bakış açıları yansıtmaları daha objektif sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir. Bu nedenle, öğrencilerin görüşlerinin de dahil edileceği çalışmaların yapılması, sorunların ve bu sorunların sebeplerinin anlaşılmasında daha fazla bilgi sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bilgisayar dersinde karşılaşılan sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmaların yanısıra bu problemlerin nedenlerini ve çözüm yollarını da araştıran çalışmalar yapılmalıdır. Sınıfların düzenli olarak gözlemlenmesi ve gözlem kayıtlarının tutulması öğrencilerin hangi sıklıkta ve hangi durumlarda disiplin problemi göstediklerinin ortaya konulması açısından ileride yapılacak araştırmalarda yöntem olarak kullanılabilir.

Sınıf yönetiminin etkin bir eğitim ve öğretim için temel şartlardan biri olduğu dikkate alınırsa, öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin bakış açılarının ortaya konulması ve sınıf yönetimi yaklaşımlarını etkileyen faktörlerin neler olduğunun belirlenmesine yönelik bir araştırmanın tasarlanması, hiç şüphesiz bu alanda önemli bulgular elde etmemizi sağlayacaktır.

A Qualitative Study on Classroom Management and Classroom Discipline Problems, Reasons, and Solutions: A Case of Information Technologies Class

*Mehmet ERDOĞAN**, *Engin KURŞUN***, *Gülçin TAN ŞİŞMAN****,

*Fatih SALTAN*****, *Ali GÖK******, *İsmail YILDIZ******

Abstract

The purpose of this study was to investigate classroom management and discipline problems that Information Technology teachers have faced, and to reveal underlying reasons and possible solutions of these problems by considering the views of parents, teachers, and administrator. This study was designed as qualitative study. Subjects of this study consisted of 14 school administrators, 14 teachers, and 17 parents. Three different, but parallel, semi-structured interview schedules were used for data collection. Data were analyzed through the use of content analysis method. As a result of this analysis, the problems associated with classroom management were grouped under following themes; lack of motivation, breaking the rules and routines, lack of infrastructure, insufficient time management, ineffective classroom environment, and lack of interaction in classrooms. On the other side, participants related these problems with following reasons; place and structure of the course in the curriculum, classroom environment, classroom size and lack of hardware, lack of rules, home environment and parents attitudes, lack of teachers' management skills and students attitudes. Finally, following solutions were suggested to overcome disciplines and classroom management problems; improvement in teachers' qualification, regulation at place and structure of the course in the curriculum, organizing motivational activities, using software which controls computers usage in classroom/lab, reorganizing classroom/lab sitting plan, giving punishment, ignoring misbehavior, understanding reasons behind problems, meeting with parents and providing coordination among different subject communities (Zümre) in schools.

Key Words

Information Technology Course, Classroom Management, Discipline Problems.

* *Correspondence:* Assist. Prof. Dr. Akdeniz University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, 07058, Antalya/Turkey.

E-mail: mmerdogan@gmail.com

** PhD Candidate, Atatürk University, Computer Education and Instructional Technology, 25240, Erzurum/Turkey.

*** PhD Candidate, Akdeniz University, Department of Educational Sciences, 07058, Antalya/Turkey.

**** PhD Candidate, Mersin University, Computer Education and Instructional Technology, 33343 Mersin/Turkey.

***** PhD Candidate, Selcuk University, Computer Education and Instructional Technology, 42090, Konya/Turkey.

Advance in Information and Communication Technologies (ICT) have been influencing almost all parts of our lives. Without doubt, it has become necessary to prepare new generation to be equipped with these ICT skills (Dursun & Çuhadar, 2009). In fact, Information Technology teachers, so called computer teachers, working at primary and secondary schools have pivotal roles to fulfill this mission (Kabakçı & Odabaşı, 2007). However, this is not an easy task; especially the prevalence of new technologies in schools has resulted in new classroom management and discipline problems. Students' wrong usage and damage of technological tools in classrooms (Irving, 2003), ineffective time management while using technology, using cell phone in classrooms, video and sound records which might influence the private life are some of the examples emerging as a result of the entrance of new technologies into the schools. In this sense, a successful classroom management and organization is fundamental for designing an effective teaching and learning environment and for preventing discipline problems and misbehaviors (Brophy, 1983; Emmer, Evertson, & Worsham, 2000; Evertson, Emmer, Sanford, & Clements, 1983). Also, communicating with parents is essential for eliminating these problems (Yıldırım & Dönmez, 2008).

The existing literature revealed frequent misbehaviors observed in Turkish classrooms. For example, Atıcı and Merry (2001) reported that Turkish students demonstrated misbehaviors such as talking out of turn, wandering aimlessly, irritating pupils, and misusing materials. Similarly, Türnüklü and Galton (2001) mentioned about Turkish students' frequent misbehaviors as illicit talking, inappropriate movement and interrupting another pupil.

According to study conducted with twenty primary school teachers from Turkey and England by Türnüklü and Galton (2001), it was found that most of the classroom management problems in both countries were similar. Their study indicated that the most prevalent disruptive behavior in both Turkey and England (51.4% and 49.5% respectively) was "noisy or illicit talking." Then, "in appropriate movement" was another most frequently misbehavior observed in selected Turkish (27.1%) and the UK schools (27%). "Disturbing friends" was third most frequent misbehavior in selected schools (9.3% for Turkish classes and 7.9% for UK classes). The same study also examined the reasons behind these misbehaviors. It was found that the frequency of misbehaviors depended on different factors "such as the student's age, gender, the time

of day, different part of the lesson, the seating arrangement in the classroom, the type of learning activity and the subject matter” (Türnüku & Galton, 2001, p.296). On the other side, while financial problems of parents could be main reason of these misbehaviors in Turkey, divorce was likely to be main cause of these inappropriate behaviors in England (Türknüklü & Galton, 2001).

Atıcı (2007) attributed the reasons of misbehaviors to family related issues and student related issues. Among these, family related reasons have been observed to be one of the most prevalent reasons of inappropriate behaviors (Atıcı, 2007; WeisheW & Peng, 1993). On the other side, Çağlar (2008) divides the factors related to misbehaviors into two different, but related categories; internal and external factors. He further explains that although teachers could have direct influence on internal factors (student, teacher, environment), they do not have direct impact on external factors. He divides external factors into two groups, one is related to students’ close environment (family, school and friends) and the other one is related to remote environment (educational management, country governance and development in the World) (Çağlar, 2008).

Studies on Information Technology Teachers

The review of the literature indicated that studies addressing to the department of Computer Education and Instructional Technology (CEIT) are scarce because it is a newly established department. Existing studies on this area mainly covered the following subjects; professional requirement of Information Technology Teachers, their status and work conditions (Kıyıcı & Kabakçı, 2006), perceptions about the department of CEIT (Durdu & Yıldırım, 2005), and their problems and difficulties they encountered in their professional life (Dursun & Çuhadar, 2009). Results of these studies indicated that problems that IT teachers have faced can be categorized under four themes; namely “problems related with school administrators”, “problems related with teaching”, “technical and infrastructure problems” and “personal problems” (Deryakulu, 2005; Kabakçı, Akbulut & Özoğul, 2009; Kıyıcı & Kabakçı, 2006). Particularly, it is important to highlight that the study conducted by Kıyıcı and Kabakçı (2006) to investigate IT teachers’ problems in their first year teaching profession revealed that the problems associated with classroom management was appeared the most highest degree under the teaching related problems.

A study conducted by Dursun and Çuhadar (2009) investigating the pre-service computer teachers' views on the teaching profession indicated that the main reason of classroom management problem was that the efforts of students in IT classes were not graded and students did not obtain any grade from IT courses at the end of the semester. Another study which was conducted with 70 IT teachers showed that 43 % of the problems were mainly due to student-related issues and crowded classroom (Deryakulu, 2005). Still another cause of the problem asserted by Çağiltay, Çakıroğlu, Çağiltay, and Çakıroğlu (2001) is the limited number of available technological tools in classroom and computer labs.

Current Status of Information Technology Course in Turkey

According to 2378 numbered issue and Ministry of National Education guide dated with 15 March 1993, it was stated that “teachers who will teach computer [Information Technology] course will be selected from candidates who hold major or minor in Computer Education field”, if needed number does not meet, IT teachers will be selected from “teachers who are already working in the Ministry of National Education with a higher education diploma.” Initial Computer Education and Instructional Technology department was founded in Middle East Technical University in 1993 (Durdu & Yıldırım, 2005). Up to this date, infrastructures necessary for computer education and training for computer teachers were established, and those trained by Ministry of National Education were selected from various fields to become computer teachers. One of these trainings was realized in 1985 for 225 teachers. They were taken to training about computer literacy and BASIC programming language (Akkoyunlu & İmer, 1998). On the other side, it was 1998 when computer lesson were firstly included into national curriculum as a 1 or 2 hours per week for 4th to 8th graders. Later, the nature of the course was changed and it was set as an elective course for the elementary schools (1st to 8th grades) (Deryakulu & Olkun, 2006).

The Purpose of the Study

This study aims to reveal misbehaviors, classroom management and discipline problems that Information Technology Teachers encountered, as well as underlying reasons and possible solutions of these problems

by considering the views of parents, school administrators and teachers. In scope of this general aim, following specific research questions were addressed;

1. What are the classroom management problems that Information Technology Teachers faced?
2. What are the discipline problems that Information Technology Teachers faced?
3. What are the underlying reasons of these classroom management and discipline problems?
4. What are the possible solutions suggested by teachers, administrators and parents for these classroom management and discipline problems?

Method

The design of the study was made use of qualitative research method. This method provides the researchers to work small groups, but thus to gain in-depth information, understanding and wider insight on the selected subjects (Patton, 1990; Yıldırım & Şimşek, 2008).

Subjects

Subject of this qualitative study consisted of 17 family members (13 Mothers, 3 Fathers, and 1 Elder Brother) whose children or sibling took an Information Technology course, 14 Information Technology Teachers (6 Females, 8 Males) and 14 school principals and vice principals (6 Females, 8 Males). While selecting the sample, convenience sampling method was used. This sampling method help the researchers access the subjects easily and facilitates the research process (Yıldırım & Şimşek, 2008). Characteristics of the subjects (particularly, administrators and teachers) are summarized in Table 1.

Table 1.*Demographic information of administrators and teachers*

Administrator (n=14)		Teacher (n=14)	
Demographic Information	f	Demographic Information	f
<i>Gender</i>		<i>Gender</i>	
Female	6	Female	6
Male	8	Male	8
<i>Experience in the profession</i>		<i>Experience in the profession</i>	
First year	-	First year	2
1-5	9	1-5	8
6-10	5	6-10	4
<i>Graduation (department)</i>		<i>Graduation (department)</i>	
Computer Education Teacher	2	Computer Teacher	7
Technology and Design Teacher	1	Computer System Teachers	2
Applied Science (Science Ed...etc)	3	Technology and Design Teacher	1
Social Studies (History, Literature...etc)	3	Computer Tech. & Programming Teacher	1
Class Teacher	2	Vocational Schools	1
Math Teachers	2	Others	2
Others	1		
<i>Type of administrator</i>		<i>Work Load in a week</i>	
Principal	5	1-10 hours	4
Assistant Principal	3	11-20 hours	4
Not indicated	6	21-30 hours	6

Data Collection Instruments

Three different, but parallel, semi-structured interview schedules; for family members, teachers and administrator, were developed for the study based on the informal interviews with two faculty staffs teaching classroom management course in the department of CEIT and also based on the analysis of the theoretical and empirical literature on classroom management. During the individual interviews, the participants were asked to indicate the discipline problems (i.e. misbehaviors) in the IT classes, the possible reasons of and solutions to these problems.

Data Collection and Analysis

Data were obtained from the subjects in the spring semester of 2008/2009 academic year. Qualitative data analysis process was organized in five steps which were parallel to the method proposed by Schloss and Smith (1999) and updated by Erdoğan and Ok (2007). These steps were called as (1) transcription, (2) reliability analysis, (3) coding, (4) establishing themes and categories and (5) writing up and interpreting the results. Collected data were firstly transformed into written format and then subjected to content analysis for examining the common codes and thus categories. Later, three randomly selected transcripts were coded independently by three coders in order to examine the consistency among the codes emerged and to find inter-rater reliability. Then, all transcripts were other three researchers and then these emerged codes were controlled by another researcher. Categories and themes were later established based on the codes and their similar characteristics. Finally, the emerged codes and established categories and themes were interpreted along with the quotation taken from the transcripts.

Findings

In light of the data obtained from the participants, the possible problems of IT teachers associated with classroom management were (1) lack of motivation, (2) rule and routines breaking, (3) lack of infrastructure, (4) ineffective time management, (5) classroom environment, and (6) lack of classroom interaction. The discipline problems and misbehaviors that teachers encountered in IT classes were mainly related to off-task behavior, (i.e. listening music, using MSN), noisy talking, walking aimlessly, and inappropriate use of classroom materials. The possible reasons behind classroom management problems and students' discipline problems were (1) the nature and status of the course in the curriculum, (2) classroom environment, (3) crowded classrooms and lack of software, (4) lack of rules, (5) home environment and parents' attitudes, (6) teachers' inefficiency in classroom management and (7) students' attitudes. The possible solutions to these problems proposed by the participants were (1) increasing teachers' pedagogical and subject area knowledge, (2) re-framing the nature of IT course in the curriculum, (3) using activities that facilitate motivation, (4) using software programs that help control the wrong computer usage, (5) effective managing the IT class-

es, (6) giving punishment, (7) ignoring, (8) investigating the reasons of the problem, (9) establishing rules, (10) contacting with parent and (11) cooperating with other groups of teachers in the school.

Results

As indicated by the teachers, students' lack of motivation, and breaking rules and routines can be mainly due to the nature of the course (i.e. one class hour in a week) in the curriculum. This is almost consistent with the previous findings (Altun & Ateş, 2008; Deryakulu & Olkun, 2006; Seferoğlu, 2007). Students' motivation can be increased through the use of various instructional methods and techniques (i.e. project based learning design, Özdener & Özçoban, 2004) High number of the students in classroom and relatively low number of the technological equipments also created problems in terms of effective management and effective usage of the materials (Altun, 2007; Çağıltay et al., 2001). The teachers indicated that since classrooms were too big, students' disruptive talking and wandering within the classroom could not be easily controlled. However, Ersoy (2005) believed that spaces should be available between the computers in order to control the students. Thus, the classes should be large enough for recruiting the available materials and should be equipped with the technological tools (i.e. computer) by considering the number of the students taking a course in that class.

Lack of available software programs which control students' usage of internet and the programs in the computer emerged as another reason to students' out-of task behavior. Purchasing and using software program in the computer labs can be a solution to eliminate this problem.

Lack of rules which organizes the daily activities and class routines, and breaking the established rules were observed to be the reason of the emergence of the classroom management and discipline problems. Rule establishment process in which both teachers and students are actively involved should be one of the solutions to these problems.

Teachers', principals' and family members' views were not totally in line with one another. Some of the parents and principals believed in teachers' insufficiency with regard to classroom management. On the other hand, teachers believed that some of the students' discipline problems were due to parental attitudes toward the course and the technology. As a curial actor in the effective classroom management (Savran &

Çakıroğlu, 2004), teachers should be taken to in-service training in terms of classroom management, conflict resolution and stress management. Furthermore, teachers should be equipped with self-organization and time-management skills (Bingimlas, 2009).

In short, research on classroom management in the available literature revealed similar results. Discipline problems and possible reasons were indicated in many of the studies. However, solutions to these emerged problems were not frequently spelled out. This research study, in this sense, served beneficial solutions to deal with the classroom management and discipline problems of IC teachers in specific and other teachers teaching various topics in general. This study is very significant since it provides different viewpoints in the context of problem-reason-solution associated with classroom management.

References/Kaynakça

- Akkoyunlu, B. & İmer, G. (1998). Türkiye'de eğitim teknolojisinin görünümü (Ünite 10). B. Özer (Ed.), *Çağdaş eğitimde yeni teknolojiler* içinde (s. 159-176). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Altun, E. (2007). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenleri Türkiye'de ne işe yarar? *Eğitimdeyiz*, 1(1), 12-14.
- Altun, E. & Ateş, A. (2008). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adaylarının sorunları ve geleceğe yönelik kaygıları. *İlköğretim Online*, 7(3), 680-692. www.ilkogretim-online.org.tr adresinden 12.08.2009 tarihinde edinilmiştir.
- Atıcı, M. (2007). A small-scale study on student teachers' perceptions of classroom management and methods for dealing with misbehaviour. *Emotional & Behavioural Difficulties*, 12(1), 15-27.
- Atıcı, M. & Merry, R. (2001). Misbehavior in British and Turkish primary classrooms. *Pastoral Care*, 19(2), 32-39.
- Bingimlas, K. A. (2009). Barriers to the successful integration of ICT in teaching and learning environment: A review of literature. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 5(3), 235-245.
- Brophy, J. (1983). Classroom organization and management. *Elementary School Journal*, 83(4), 265-285.
- Çağltay, K., Çakıroğlu, J., Çağltay, N., & Çakıroğlu, E. (2001). Öğretimde bilgisayar kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri [Teachers' perspectives about the use of computers in education]. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 19-28.
- Çağlar, Ç. (2008). Sınıf yönetimini etkileyen etmenler. M. Çelikten (Ed.), *Yapılandırmacı yaklaşıma göre sınıf yönetimi* içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Deryakulu, D. (2005). Bilgisayar öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 35-53.
- Deryakulu, D. & Olkun, S. (2006, Eylül). Bilgisayar öğretmenlerinin mesleki sorunları: Çevrimiçi tartışma forumu mesajlarına dayalı bir çözümleme. *XV.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi bildiri özetleri kitabı* içinde (s. 160-161). Muğla: Muğla Üniversitesi
- Durdu, P. & Yıldırım, Z. (2005). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Programına ilişkin öğrencilerin ve öğretim elemanlarının algıları. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 5, 77-88.
- Dursun, Ö. & Çuhadar, C. (2009). Bilgisayar öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin düşünceleri. P.Aşkar, B.Akkoyunlu, A.Altun, M.Erdem, S.S.Seferoğlu, Y.K.Usluel, H.Tüzün, A.Özkök, ve H.Yurdugül (Editörler), *Proceedings of the 9th International Education Technology Conference* (s. 361-367). Ankara. <http://www.iet-c.net/pastconf.php> adresinden 13 Ocak 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Emmer, E. T., Evertson, C., & Worsham, M. E. (2000). *Classroom management for secondary teachers* (5th Edt.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Evertson, C. M., Emmer, E. T., Sanford, J. P., & Clements, B. (1983). Improving classroom management. An experiment in elementary school classrooms. *Elementary School Journal*, 84(2), 173-188.

- Erdoğan, M. & Ok, A. (2007, Eylül). Öğretmen adaylarının ürün seçki dosyaları ile ilgili kullandıkları mecazlar. E.Erginer (Editör), *XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi bildiri kitabı* içinde (C. I, s. 282-287) Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi
- Ersoy, A. (2005). İlköğretim bilgisayar dersindeki sınıf yerleşim düzeni ve öğretmen rolünün yapılandırıcılığı öğrenmeye göre değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 170-181. www.tojet.net adresinden 17.10.2009 tarihinde edinilmiştir.
- Irving, K. E. (2003). *Preservice science teachers' use of educational technology during student teaching*. Unpublished doctoral dissertation, University of Virginia, Wayne State University, Detroit, MI.
- Kabakçı, I., Akbulut, Y., & Özoğul, P. (2009). Perceived problems of computer teachers. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 199-214.
- Kabakçı, I. & Odabaşı, H. F. (2007, Mayıs). *Bilgisayar öğretmenlerinin ilk çalışma yıllarına yönelik mesleki gelişim etkinliği*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumunda sunulan bildiri, Bakü, Azerbaycan.
- Kıyıcı, M. & Kabakçı, I. (2006). Determining the problems experienced by computer teachers at the beginning of their teaching careers. H.Yaratan ve C.Hamit, *Proceedings of the 6th International Education Technology Conference* (pp. 1137-1148). Famagusta, North Cyprus: Eastern Mediterranean University. <http://www.iet-c.net/pastconf.php> adresinden 13 Ocak 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Özdener, N. & Özçoban, T. (2004). Bilgisayar eğitiminde çoklu zeka kuramına göre proje tabanlı öğrenme modelinin öğrenci başarısı üzerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)*, 4(1), 147-170.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd Edt.). Newbury Park, CA: Sage.
- Savran, A. & Çakıroğlu, J. (2004). Pre-service science teachers' orientations to classroom management. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 124-130.
- Schloss, P. J. & Smith, M. A. (1999). *Conducting research*. New Jersey, NJ: Prentice-Hall.
- Seferoğlu, S. S. (2007). İlköğretim Bilgisayar Dersi Öğretim Programı: Eleştirel Bir Bakış ve Uygulamada Yaşanan Sorunlar. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 29, 99-111.
- Türmüklü, A. & Galton, M. (2001). Students' misbehaviours in Turkish and English primary classrooms. *Educational Studies*, 27(3), 291-305.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. & Dönmez, D. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu örneği) *Electronic Journal of Social Sciences*, 7(23), 98-115. www.e-sosder.com adresinden 23 Aralık 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Weishew, N. L. & Peng, S. S. (1993). Variables predicting students' problem behaviours. *Journal of Educational Research*, 87(1), 5-17.

